مقدمه

> **و كذلك قوله(ص): «إذا طلع هلال شهر رمضان غلّت مردة الشياطين و فتحت أبواب السماء ـ إلى قوله ـ حتّى إذا طلع هلال شوّال نُودي المؤمنون أن اغدوا إلى جوائزكم» فإنّ غلول الشياطين و فتح أبواب السماء أو ندا الجوائز، أمور لا تترتّب على علم المكلّفين بحلول الشهر، و لذا نرى في هذه الرواية الأمر بالقضاء: «سألت أبا عبد الله(عليه السلام) عن هلال شهر رمضان ـ يغمّ علينا في تسع و عشرين من شعبان ـ فقال لا تصم إلّا أن تراه فإن شهد أهل بلد آخر فاقضه»، و كذلك نرى موضوعية نفس الهلال في الرواية: «عن الهلال إذا رآه القوم جميعاً فاتّفقوا أنّه لليلتين، أ يجوز ذلك؟ قال: نعم»[1]**

«و لذا نرى في هذه»، همان مطلب قبلی است. یعنی «دخول شهر لاتترتب علی علم المکلفین و لذا نری...»، با اینکه حضرت میفرمایند: «لاتصم الا ان تراه»، اما در ادامه فوری اضافه میکنند که اگر بعداً معلوم شد ماه مبارک بوده، قضا بکن. این روایت روایت عبد الرحمان بن ابی عبد الله است. موثقه هم هست. این روایت در دو جا آمده است، روایت دیگری هم شبیه آن آمده است.

در باب سوم مشغول بودیم، نمیدانم روایات چقدر دستهبندی شد، در روایت نهم دارد:

> **وعنه، عن القاسم عن أبان، عن عبد الرحمن بن أبي عبد الله قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن هلال شهر رمضان يعم علينا في تسع وعشرين من شعبان، قال: لا تصم إلا أن تراه فان شهد أهل بلد آخر فاقضه[2]**

«وعنه»؛ در روایت هفتم آمده بود: «وباسناده عن الحسين بن سعيد»؛ یعنی به اسناد شیخ در تهذیب از حسین بن سعید، **«عن القاسم»؛** یعنی قاسم بن محمد جوهری، ظاهراً ایشان سبب موثقه بودن روایت شدهاند. «عن أبان...».

همین روایت در صفحه 212، در باب دوازدهم در بحث شیاع آمده است. اما نزدیک همین بیان در صحیحه اسحاق بن عمار یا موثقه ایشان آمده بود. البته الآن معموالً به صحیحه تعبیر میکنند. در باب هشتم، حدیث سوم بود.

هر سه روایتی که در اینجا هست، از حسین بن سعید است. روایت سوم این است:

> **وعنه، عن فضالة، عن أبان بن عثمان، عن إسحاق بن عمار، قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن هلال رمضان يغم علينا في تسع وعشرين من شعبان فقال: لا تصمه إلا أن تراه فان شهد أهل بلد آخر أنهم رأوه فاقضه، وإذا رأيته من وسط النهار فأتم صومه إلى الليل، أقول: حمله الشيخ على الاستحباب وأنه يصام من شعبان لما مضى ويأتي ويحتمل الحمل على هلال شوال[3]**

«و عنه»؛ یعنی به اسناد شیخ از حسین بن سعید که مثل آن روایت است. **«عن فضاله»؛** تفاوت این دو روایت تنها به همین است. آن جا از حسین بن سعید از قاسم بن محمد بود، در اینجا از حسین بن سعید از فضاله است. لذا سند خوب شده است. به جای قاسم بن محمد، فضاله را قرار گرفته لذا درجه سند بالا رفته است.

«سألت أبا عبد الله عليه السلام عن هلال رمضان يغم علينا في تسع وعشرين من شعبان فقال: لا تصمه إلا أن تراه فان شهد أهل بلد آخر أنهم رأوه فاقضه»؛ پس ببینید هلال میزان است.

«وإذا رأيته من وسط النهار»؛ همانی که دیروز عرض کردم به تأکید نیاز دارد. **«فأتم صومه إلى الليل»؛** حق ندارى روزه را بخورى، باید تا شب روزه را ادامه بدهی. ببینید ولو تأیید این است که هلال ماه جدید را دیدهاید، اما این حکم خاصی است که نیاز به تأکید از جانب گوینده حکیم دارد.

---

[1] روية الهلال بالعين المسلحه

[2] وسائل الشيعة - ط الإسلامية،ج۷، ص۱۸۴

[3] همان، ص۲۰۷

بازبینی #1
ایجاد شده 12 مه 2026 14:28:34 توسط ... .
به روزرسانی شده 12 مه 2026 14:30:58 توسط ... .